

นิเวศวิทยาการเมืองของไฟฟ้าในประเทศไทย : กรณีศึกษา
ไฟฟ้าที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

อัจฉรา รักยุติธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
6 มีนาคม 2543

นิเวศวิทยาการเมืองของไฟฟ้าในประเทศไทย : กรณีศึกษา
ไฟฟ้าที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

อัจนรา รักยุติธรรม

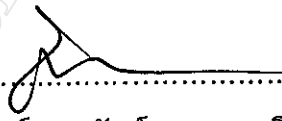
วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

.....ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ วิทยาภัค

.....กรรมการ

อาจารย์ ดร.ชยันต์ วรรณะภูติ

.....กรรมการ

อาจารย์ ดร.สมศักดิ์ สุขวงศ์

วันที่ 6 มีนาคม พ.ศ.2543

© ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

1

ฉันเริ่มทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ท่ามกลางบรรยากาศอันคุกรุ่นของความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ระหว่างคนไทยด้วยกันเองในพื้นที่ดอยอินทนนท์ ชาวไร่สำหรับ “ชาวเขา” ในพื้นที่ตอนบนของประเทศเกิดขึ้นอยู่เนื่อง ๆ หลังจากสถานการณ์ไฟป่าเมื่อต้นปี 2541 มังที่ดอยอินทนนท์ถูกใส่ร้ายดาระอั้งที่เชียงดาวถูกกวาดจับ ปกากญอที่แม่วางถูกขังคุก ฯลฯ คณาจารย์ พี่ ๆ และเพื่อน ๆ หลายคนวุ่นวายอยู่กับการวิ่งเต้นหาทางช่วยเหลือพี่น้องชาวบ้านที่โชคร้ายเหล่านั้น หนังสือร้องเรียน คำให้การ แถลงการณ์ ข้อมูล ภาพถ่าย ฯลฯ สื่อเผยแพร่หลายชิ้นถูกผลิตขึ้นเพียงหวังที่จะให้มันเป็นปากเป็นเสียงในการชี้แจงข้อเท็จจริงแทนชนชายขอบที่ด้อยอำนาจและโอกาส และนั่นเองเป็นเหตุผลที่ทำให้ฉันตัดสินใจทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยการแนะนำและสนับสนุนจากพี่ ๆ หลายคน พวกเราแค่หวังว่างานวิชาการจะช่วยเพิ่มโอกาสในการบอกเล่าความจริงสู่สาธารณะ แม้เราจะรู้ว่าการวิจัยนั้นเป็นเพียงเครื่องมือในการชั่งชั่งพื้นที่ในการสร้างความจริงชุดหนึ่งเท่านั้นเอง

ระหว่างทำวิทยานิพนธ์ฉันถูกตั้งคำถามถึง “ความเป็นกลาง” ในฐานะนักวิจัย เช่นเดียวกับที่สื่อมวลชน และนักวิชาการ มักถูกทวงถามในการนำเสนอข่าวสารและข้อมูลอยู่เสมอ สื่อมวลชนท่านหนึ่งเคยให้คำตอบว่า “จะให้ผมเป็นกลางอยู่ได้อย่างไรในเมื่อเห็นอยู่ชัด ๆ ว่ามีฝ่ายหนึ่งได้เปรียบและอีกฝ่ายหนึ่งเสียเปรียบ” ฉันเห็นด้วยกับคำตอบนี้ แต่ในฐานะนักวิจัยฉันคงไม่สามารถกล่าวเช่นเดียวกันนี้ได้ ฉันยังไม่เข้าใจนักว่าจะต้องใช้มาตรฐานใดในการชี้วัด “ความเป็นกลาง” ของนักวิจัยและผลงานวิจัยที่ผลิตขึ้น อย่างไรก็ตาม จุดยืนของการทำวิจัยในครั้งนี้ก็คือการให้ความสำคัญต่อวิถีคิดและมุมมองของชาวบ้าน โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่ด้อยอำนาจ ซึ่งมักถูกมองข้ามและถูกคุกคามทำลายภูมิปัญญาและวิถีชีวิต โดยกลุ่มคนที่มีอำนาจเหนือกว่า

2

ด้วยแรงใจและแรงกายจากบุคคลมากมายเป็นพลังเกื้อหนุนและผลักดันให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ โอกาสนี้จึงขอแสดงความขอบขอบคุณต่อผู้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือเหล่านั้น ได้แก่

กรรมการที่ปรึกษาทั้งสามท่าน คือ ดร.ชูศักดิ์ วิทยากรค์ ดร.ชยันต์ วรรณะภุติ และดร.สมศักดิ์ สุขวงศ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาด้วยความเมตตาตลอดมา แม้ในยามที่ท่านอยู่ห่างไกลก็ยังส่งความห่วงใยมาเสมอ

มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ –เปิดโอกาสให้ใช้เวลางานในการทำวิจัย สนับสนุนงบประมาณส่วนใหญ่ เอื้อเพื่ออุปกรณ์สำนักงาน และยานพาหนะ

อาจารย์ ไพสิฐ พาณิชย์กุล และ อ.สมชาย ปรีชาศิลปกุล-ให้ความช่วยเหลือ และแนะนำ การค้นข้อมูลทางกฎหมาย

ศูนย์ควบคุมไฟฟ้าภาคเหนือ สถานีควบคุมไฟฟ้าดอยอินทนนท์ และห้องสมุดกรมป่าไม้- เอื้อเพื่อข้อมูล

ชาวบ้านทุกท่านที่ให้สัมภาษณ์ ให้ข้อมูล และให้การต้อนรับอย่างอบอุ่น โดยเฉพาะสุรียา และครอบครัว-ช่วยเก็บข้อมูล ให้ที่พัก อาหาร และช่วยเหลือทุกด้านในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

โย่ง-สหายปกากญอ ช่วยขับรถ และเป็นเพื่อนตลอดการเดินทางเข้าหมู่บ้าน

พี่เพี้ยต พี่ซูป และพี่สมบัติ-จุดชนวนให้ทำวิจัยในประเด็นนี้ แบ่งปันเอกสาร ข้อมูล และ คำแนะนำ

พี่กบ กฤษฎา บุญชัย-ผู้ลงแรงกับงานชิ้นนี้อย่างเต็มที่ ทั้งการค้นเอกสาร ช่วยคิดวิเคราะห์ แก้ไข และเป็นพี่ปรึกษายามฉุกเฉินตลอด 24 ชั่วโมง

พี่ปั้ง ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี-ช่วยเพิ่มเติมประเด็นในการคิดวิเคราะห์ และให้เยี่ยมเอกสาร ดี ๆ

พี่ก้อย-แหล่งหาเอกสารเกี่ยวกับนิเวศวิทยาการเมืองที่ถูกต้องจัดไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ สะดวกแก่การขอหยิบยืม และเป็นพี่ปรึกษายามฉันทสนออยู่รอบด้าน

ตุ๊ก-เพื่อนคุย เพื่อนคิด เพื่อนทำงานยามวิกาล ช่วยทำแผนภาพ และส่งข้าวส่งน้ำ

เมแกน และคัมราน- ช่วยแปลและแก้ไขบทความย่อ

เพื่อน ๆ ในตึกขาวทุกคน-ช่วยเหลือ และช่วยลุ้น อย่างเสมอต้นเสมอปลาย

เปิ้ล-ติดตาม ตามไถ่ และช่วยแก้ไขงานในโค้งสุดท้าย

เพื่อนร่วมชายคา ทั้งยาย พี่เหม่ม ตีม กะปิ และน้องนิ่ม-ให้แรงและให้ใจอย่างเต็มที่ ทั้งแต่ ม้วนแรกยันม้วนสุดท้าย

ที-อดตาหลับขับตานอนช่วยงานบ่อย ๆ ช่วยรับฟังทุกเรื่อง และรับพักวางทุกความรู้สึก

เอ และปุก-อนุญาตให้หอบหิ้วคอมพิวเตอร์มาจากกรุงเทพฯ ในสถานการณ์จวนตัว

พ่อ แม่ ที่ให้ครอบครัวที่อบอุ่น ให้ความรัก กำลังใจ ให้ความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ และ เสนอสนับสนุนใจให้ทำวิทยานิพนธ์จนเสร็จ

รวมทั้งเพื่อนพี่น้องที่อีกมากมายที่ไม่อาจเอ่ยนามได้หมด

ส่วนดี ๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือส่วนที่ทุกคนได้ให้การช่วยเหลือสนับสนุน ส่วนที่บกพร่องผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว